

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)

den 25 januari 2017*

”Begäran om förhandsavgörande — Straffrättsligt samarbete — Ömsesidigt erkännande av domar — Rambeslut 2008/909/RIF — Tillämpningsområde — Artikel 28 — Övergångsbestämmelse — Begreppet ’utfärdande av lagakraftvunnen dom’”

I mål C-582/15,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av rechtbank Amsterdam (Amsterdams domstol, Nederländerna) genom beslut av den 30 oktober 2015, som inkom till domstolen den 11 november 2015, i brottmålet mot

Gerrit van Vemde

ytterligare deltagare i rättegången:

Openbaar Ministerie,

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J. L. da Cruz Vilaça, domstolens vice-ordförande A. Tizzano, tillika tillförordnad domare på femte avdelningen, samt domarna M. Berger (referent), A. Borg Barthet och F. Biltgen,

generaladvokat Y. Bot,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 14 september 2016,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Gerrit van Vemde, genom P. Souren, advocaat,
- Openbaar Ministerie, genom K. van der Schaft och U. Weitzel,
- Nederländernas regering, genom M.K. Bulterman, B. Koopman och J. Langer, samtliga i egenskap av ombud,
- Österrikes regering, genom G. Eberhard, i egenskap av ombud,

* * Rättegångsspråk: nederländska.

— Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,
— Europeiska kommissionen, genom R. Troosters och S. Grünheid, båda i egenskap av ombud,
och efter att den 12 oktober 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 28.2 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (EUT L 327, 2008, s. 27, och rättelse i EUT L 124, 2015, s. 16).
- 2 Begäran har framställts i ett förfarande om verkställighet i Nederländerna av en brottmålsdom avseende fängelse i tre år som Hof van Beroep Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen, Belgien) meddelat mot Gerrit van Vemde.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 I artikel 1 i rambeslut 2008/909, med rubriken ”Definitioner”, anges följande:
”I detta rambeslut avses med
 - a) *dom*: ett beslut eller avgörande som fattats av en domstol i den utfärdande staten och som vunnit laga kraft och innebär att en fysisk person ådöms en påföljd,
 - b) *påföljd*: fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd som utdöms under en begränsad eller obegränsad tid på grund av en straffbar gärning efter ett straffrättsligt förfarande,
 - c) *utfärdande stat*: den medlemsstat där en dom meddelas,
 - d) *verkställande stat*: den medlemsstat till vilken en dom översänds för erkännande och verkställighet.”
- 4 I artikel 3 i detta rambeslut, med rubriken ”Syfte och tillämpningsområde”, föreskrivs följande:
”1. Syftet med detta rambeslut är att fastställa regler enligt vilka medlemsstaterna, för att underlätta en social återanpassning av den dömda personen, ska erkänna en dom och verkställa påföljden.
...
3. Detta rambeslut ska endast tillämpas på erkännande av domar och verkställighet av påföljder i den mening som avses i detta rambeslut. ...
...”

5 Artikel 28 i rambeslut 2008/909, med rubriken "Övergångsbestämmelse", har följande lydelse:

"1. För framställningar som mottagits före den 5 december 2011 kommer även fortsättningsvis gällande rättsliga instrument om överförande av dömda personer att vara i kraft. För framställningar som tas emot efter detta datum ska de regler gälla som antas av medlemsstaterna i enlighet med detta rambeslut.

2. Medlemsstaterna får dock, när rådet antar detta rambeslut, avge en förklaring, där de anger att de, i de fall då den lagakraftvunna domen utfärdats före en av medlemsstaten angiven tidpunkt, som utfärdande och verkställande stat kommer att fortsätta att tillämpa de rättsliga instrument om överförande av dömda personer som är i kraft före den 5 december 2011. Om en sådan förklaring har avgetts, ska dessa instrument tillämpas i sådana fall i förhållande till alla medlemsstater oavsett om de har avgett en motsvarande förklaring eller inte. Ifrågavarande tidpunkt får inte vara senare än den 5 december 2011. Denna förklaring ska offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*. Den kan återkallas när som helst."

6 På grundval av artikel 28.2 i rambeslut 2008/909 har Konungariket Nederländerna avgett följande förklaring (EUT L 265, 2009, s. 41):

"I enlighet med artikel 28.2 förklarar Nederländerna att landet, i de fall då slutlig dom utfärdas före den tidpunkt då tre år efter det att rambeslut 2008/909 trätt i kraft har gått till ända, fortsättningsvis som utfärdande och verkställande stat kommer att tillämpa befintliga rättsliga instrument om överförande av dömda personer som är tillämpliga före detta rambeslut."

Nederländsk rätt

7 I artikel 2:11 i Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties (lagen om ömsesidigt erkännande och verkställighet av fängelsestraff och villkorliga straff) (nedan kallad WETS), genom vilken lag rambeslut 2008/909 genomförs, föreskrivs följande:

"1. [Säkerhets- och justitieministern] ska översända ... domstolsavgörandet till generaladvokaten hos åklagarmyndigheten vid Appellationsdomstolen.

2. Generaladvokaten ska omedelbart överlämna domstolsavgörandet ... till specialistavdelningen vid Appellationsdomstolen i Arnhem-Leeuwarden [(Nederländerna)] ..."

8 Enligt artikel 2:12 WETS ska säkerhets- och justitieministern besluta om erkännande av ett domstolsavgörande från en annan medlemsstat med beaktande av den bedömning som specialistavdelningen vid Appellationsdomstolen i Arnhem-Leeuwarden har gjort.

9 Av artikel 5:2 WETS följer:

"1. [WETS] ska ersätta Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnisen [(lagen om överföring av verkställighet av brottmålsdomar)] i förhållanden till medlemsstaterna i Europeiska unionen.

...

3. [WETS] ska inte tillämpas på domstolsavgöranden ... som vunnit laga kraft före den 5 december 2011.

..."

- 10 Artikel 2 i lagen om överföring av verkställighet av brottmålsdomar föreskriver att "[u]tländska domstolsavgöranden ska verkställas i Nederländerna endast i enlighet med en konvention".
- 11 I artikel 31:1 i denna lag föreskrivs att "[Rechtbank Amsterdam (Amsterdams domstol, Nederländerna)], när den anser att utländska domstolsavgöranden kan verkställas, ska bevilja detta och, med beaktande av vad den tillämpliga konventionen anger i detta hänseende, meddela det straff eller den åtgärd som föreskrivs för motsvarande brott i nederländsk rätt".

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 12 Den i det nationella målet berörda personen, Gerrit van Vemde, greps i Nederländerna den 27 oktober 2009 på grundval av en europeisk arresteringsorder som utfärdats av de belgiska myndigheterna för lagföring i Belgien. Efter att ha överlämnats till dessa myndigheter satt han häktad innan han släpptes mot borgen i samband med det brottmålsförfarande som inletts i Belgien. Innan någon dom hade meddelats återvände personen på egen hand till Nederländerna.
- 13 I dom av den 28 februari 2011 dömde Hof van Beroep Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen) Gerrit van Vemde till fängelse i tre år. Denna dom vann laga kraft den 6 december 2011 efter att Hof van Cassatie (Kassationsdomstolen, Belgien) samma dag ogillat överklagandet av Appellationsdomstolens dom.
- 14 Den 23 juli 2013 begärde de belgiska myndigheterna att Konungariket Nederländerna skulle överta verkställigheten av det fängelsestraff som Hof van Beroep Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen) hade meddelat. I ansökan av den 10 oktober 2013 yrkade kungliga åklagaren (Belgien) att den hänskjutande domstolen skulle bevilja verkställighet av denna påföljd.
- 15 Den hänskjutande domstolen, som har att ta ställning till denna begäran, önskar få klarhet i huruvida de nationella bestämmelser som genomför rambeslut 2008/909, närmare bestämt WETS, är tillämpliga i det nationella målet.
- 16 Den hänskjutande domstolen anser visserligen att denna fråga vid första anblicken ska besvaras jakande, eftersom det av artikel 5:2:3 WETS framgår att lagen är tillämplig på domstolsavgöranden som vunnit laga kraft från och med den 5 december 2011 och eftersom domen från Hof van Beroep Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen) vunnit laga kraft efter detta datum, närmare bestämt den 6 december 2011.
- 17 Enligt den hänskjutande domstolen framstår det emellertid som oklart hur denna lag ska tolkas mot bakgrund av artikel 28 i rambeslut 2008/909.
- 18 Den hänskjutande domstolen erinrar i detta avseende om att ansökningar om erkännande av en dom eller om verkställighet av en påföljd, vilka mottagits efter den 5 december 2011, enligt artikel 28.1 i rambeslut 2008/909 visserligen ska regleras av regler som antas av medlemsstaterna i enlighet med detta rambeslut, men att artikel 28.2 i detta rambeslut föreskriver att medlemsstaterna får avge en förklaring, med avseende på lagakraftvunna domar som "utfärdats" före en av medlemsstaten angiven tidpunkt, enligt vilken medlemsstaten kommer att fortsätta att tillämpa de rättsliga instrument som var i kraft före nämnda datum. Konungariket Nederländerna har avgett en sådan förklaring.
- 19 För det fall att artikel 28.2 i rambeslut 2008/909 ska tolkas på så sätt att den avser domar som utfärdats före den av medlemsstaten angivna tidpunkten, oavsett när domen vunnit laga kraft, anser den hänskjutande domstolen att övergångsbestämmelsen i artikel 5:2:3 WETS, i enlighet med principen om fördragskonform tolkning, ska förstås på så sätt att WETS inte ska tillämpas på domstolsavgöranden som utfärdats före den 5 december 2011. Detta innebär, vad gäller det nationella

målet, att WETS inte ska tillämpas, eftersom domen från Hof van Beroep Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen) meddelades den 28 februari 2011 och att den hänskjutande domstolen följaktligen är behörig att pröva de belgiska myndigheternas begäran.

- 20 För det fall att artikel 28.2 i rambeslut 2008/909 däremot ska tolkas så, att den avser domar som vunnit laga kraft före den av medlemsstaten angivna tidpunkten, anser den hänskjutande domstolen, med hänvisning till bestämmelserna i WETS, att den inte är behörig att pröva nämnda begäran.
- 21 Det är mot denna bakgrund som rechtbank Amsterdam (Amsterdams domstol) har vilandeförklarat målet och ställt följande tolkningsfråga till EU-domstolen:

”Ska artikel 28.2 första meningen i rambeslut 2008/909 tolkas så, att den förklaring som avses i den bestämmelsen endast får avse domar som meddelats före den 5 december 2011, oavsett när dessa domar vunnit laga kraft, eller ska bestämmelsen tolkas så, att förklaringen endast får avse domar som vunnit laga kraft före den 5 december 2011?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 22 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 28.2 första meningen i rambeslut 2008/909 ska tolkas så, att den avser domar som meddelats före den av den berörda medlemsstaten angivna tidpunkten, dock inte efter den 5 december 2011, eller huruvida denna bestämmelse snarare ska tolkas så, att den enbart avser domar som vunnit laga kraft före nämnda tidpunkt.
- 23 EU-domstolen erinrar inledningsvis om att artikel 1 a i rambeslut 2008/909 definierar ”dom” som ett beslut eller avgörande som fattats av en domstol i den utfärdande staten och som vunnit laga kraft och innebär att en fysisk person ådöms en påföljd. Enligt artikel 3.1 i detta rambeslut är rambeslutets syfte att fastställa regler enligt vilka medlemsstaterna, för att underlätta en social återanpassning av den dömda personen, ska erkänna en dom och verkställa påföljden. Enligt artikel 3.3 i rambeslut 2008/909 ska rambeslutet endast tillämpas på erkännande av domar och verkställighet av påföljder i den mening som avses i detta rambeslut.
- 24 Det materiella tillämpningsområdet för rambeslut 2008/909 är således begränsat till avgöranden som har vunnit laga kraft, så att dessa avgöranden kan erkännas och verkställas av den verkställande medlemsstaten, med undantag för avgöranden som är föremål för överklagande såsom, i det här aktuella nationella förfarandet, domen från Hof van Beroep Antwerpen (Appellationsdomstolen i Antwerpen) av den 28 februari 2011, som överklagats till Hof van Cassatie (Kassationsdomstolen) och inte vunnit laga kraft förrän efter det att sistnämnda domstol ogillade överklagandet den 6 december 2011.
- 25 Enligt EU-domstolens fasta praxis följer det av såväl kravet på en enhetlig tillämpning av unionsrätten som av likhetsprincipen att ordalydelsen i en unionsbestämmelse som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar för fastställandet av bestämmelsens innebörd och tillämpningsområde i regel ska ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela Europeiska unionen (dom av den 28 juli 2016, JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, punkt 35 och där angiven rättspraxis).
- 26 Artikel 1 a i rambeslut 2008/909, i vilken begreppet ”dom” definieras som ett lagkraftvunnet avgörande, innehåller inte någon hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar, varför det finns anledning att anse att nämnda begrepp är ett självständigt unionsrättsligt begrepp och att det ska tolkas enhetligt inom unionen. I detta syfte finns det anledning att beakta bestämmelsens ordalydelse och det sammanhang i vilket bestämmelsen förekommer samt de mål som eftersträvas med den lagstiftning den ingår i (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 juli 2016, JZ, C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, punkt 37).

- 27 Trots att lydelsen i artikel 28.2 i rambeslut 2008/909 inte är entydig, talar hänvisningen i nämnda bestämmelse till ett "beslut eller avgörande ... som vunnit laga kraft" för en tolkning enligt vilken bestämmelsen avser det sista avgörande som meddelas i ett brottmålsförfarande och som slutligen fastställer den påföljd som ådömts den dömda personen. Denna tolkning stöds av definitionen av "dom" i artikel 1 a i nämnda rambeslut. Den omständigheten att både denna artikel och artikel 28.2 hänvisar till att den aktuella domen ska ha vunnit laga kraft, understryker den särskilda betydelsen – för att den sistnämnda bestämmelsen ska kunna tillämpas – av att nämnda dom inte kan överklagas och följaktligen av det datum då domen inte längre kan överklagas.
- 28 Eftersom begreppen "dom" och domens "utfärda[nde]" i artikel 28.2 i rambeslut 2008/909 ska tolkas självständigt och enhetligt inom unionen, ska räckvidden av dessa begrepp, och följaktligen räckvidden av denna bestämmelse, inte påverkas av det inhemska brottmålsförfarandet i vare sig den utfärdande eller den verkställande staten.
- 29 Artikel 28.2 i rambeslut 2008/909 ska följaktligen inte tolkas på så sätt att bestämmelsens tillämpning beror på det datum då en dom betraktas som "utfärdad" i den mening som avses i berörd nationell lagstiftning, oberoende av när domen vunnit laga kraft.
- 30 Vad slutligen gäller sammanhanget till och de mål som eftersträvas med den lagstiftning som den aktuella bestämmelsen ingår i, erinrar EU-domstolen – i likhet med vad generaladvokaten anført i punkterna 45–48 i sitt förslag till avgörande – om följande. Artikel 28.2 i rambeslut 2008/909 utgör ett undantag från huvudregeln i artikel 28.1 som föreskriver att framställningar om erkännande av en dom och om verkställighet av en påföljd vilka mottagits efter den 5 december 2011 ska regleras av de regler som antas av medlemsstaterna i enlighet med detta rambeslut. Såsom undantag från huvudregeln ska artikel 28.2 tolkas restriktivt.
- 31 En restriktiv tolkning av artikel 28.2 i rambeslut 2008/909 – på så sätt att man begränsar antalet fall som fortsättningsvis omfattas av de rättsliga instrument som var gällande före ikraftträdandet av rambeslut 2008/909, och på så sätt att man således ökar det antal fall som skulle kunna omfattas av de regler som antagits av medlemsstaterna för att genomföra detta beslut, så att artikel 28.2 enbart avser domar som vunnit laga kraft senast den 5 december 2011 – är det bästa sättet för att se till att det mål som eftersträvas i rambeslut 2008/909 uppfylls. Detta mål är, i enlighet med artikel 3.1 i rambeslut 2008/909, att möjliggöra för medlemsstaterna att erkänna domar och verkställa påföljder för att underlätta en social återanpassning av den dömda personen.
- 32 Den österrikiska regeringen och Europeiska kommissionen har tagit upp frågeställningen om giltigheten av Konungariket Nederländernas förklaring i enlighet med artikel 28.2 i rambeslut 2008/909, med hänvisning till den tidpunkt då förklaringen lämnades. Med hänsyn till EU-domstolens tolkning i föregående punkt är denna frågeställning emellertid av hypotetisk karaktär, eftersom de nationella bestämmelser i Nederländerna vilka genomför nämnda rambeslut i vilket fall som helst är tillämpliga i det nationella målet. Under dessa omständigheter saknas anledning att ta ställning i detta avseende.
- 33 Av det ovanstående följer att tolkningsfrågan ska besvaras enligt följande: Artikel 28.2 första meningen i rambeslut 2008/909 ska tolkas så, att den enbart avser domar som vunnit laga kraft före den tidpunkt som den berörda medlemsstaten angett.

Rättegångskostnader

- 34 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (femte avdelningen) följande:

Artikel 28.2 första meningen i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen ska tolkas så, att den enbart avser domar som vunnit laga kraft före den tidpunkt som den berörda medlemsstaten angett.

Underskrifter